DZIAŁ II
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 542).

Ewidencja gruntów wprowadziła od 2002 r. zmiany polegające głównie na włączeniu do użytków rolnych: gruntów rolnych zabudowanych (poprzednio ujmowanych w pozycji „grunty zabudowane i zurbanizowane"), gruntów pod stawami (ujmowanych w pozycji „wody śródlądowe stojące") oraz rowów (które stanowiły odrębną pozycję).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych – (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz. 909, z późniejszymi zmianami). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I-III, a także klas bonitacyjnych IV-VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych, wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Do 2008 r. rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu na jej obszarze ochroną również gruntów IV klasy bonitacyjnej pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. do 4 IX 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą. Grunty przeznaczone pod zalesienia oznaczono symbolami: orne – RZ; pastwiska – PsZ.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

CHAPTER II
ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. *Information regarding the* ***geodesic status and directions in land use*** *is classified according to ownership and register groups of land included in the register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2015 item 542).*

A land register introduced since 2002 changes primarily consisting in the inclusion of built-up agricultural land (which previously was included in the item ''built-up and urbanized land''), land under ponds (included in the item ''standing inland water'') as well as ditches (which accounted for a separate item) in agricultural land.

Data regarding ***agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes*** *concern land, for which payments and fees were collected based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection dated 3 II 1995 (uniform text Journal of Laws 2015 item 909 with later amendments). Designation of agricultural land included in quality classes I-III as well as quality classes IV-VI comprised of origin soils and designation of forest land for above purposes requires a decision to allow such designation. Until 2008 a gmina council might also resolve to protect IV quality class land of mineral origin, located within the gmina. From 2009 to 4 IX 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.*

Quality classes of agricultural land *describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest. Land designated for afforestation is given the following symbols: RZ – for arable land and PsZ – for pastures.*

2. *Data regarding* ***devastated and degraded land requiring reclamation and management*** *concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land the utility value of which has declined due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).*

Reclamation of land *consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.*

Zagospodarowanie gruntów zrekultywowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem oraz rybactwem)" – jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam^3 i więcej wody podziemnej albo 20 dam^3 i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam^3 i więcej ścieków;
2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych" – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej" – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód (do 2002 r. – do wód powierzchniowych) lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to ścieki o podwyższonej temperaturze powstałe w wyniku użycia wód do celów chłodniczych w procesach technologicznych.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich odpływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Development of reclaimed land *is based on undertaking appropriate measures, which enable using that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.*

3. *Information regarding* ***water withdrawal*** *concerns:*

1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting, and fishing)" – organizational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam^3 or more of underground water, or 20 dam^3 or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam^3 or more of wastewater annually;
2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fishponds of 10 ha or more in area;
3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces, etc.).

4. *Data regarding* ***wastewater*** *concern wastewater discharged into waters (until 2002 – surface water) or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding* ***equipment of wastewater treatment plants*** *concern the same entities.*

Wastewater requiring treatment *is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into waters or into the ground, or sewage network of entities engaged in production (including contaminated mine drainage water and cooling water), other entities as well as households.*

Cooling water *comprises wastewater with an increased temperature created in the process of using water for cooling purposes during technological processes.*

Cooling water not requiring treatment *is water which meets the following conditions:*

- *is discharged into waters by a separate sewage system,*
- *the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,*
- *the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C as well as of other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.*

Data regarding ***treated wastewater*** *concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically, and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.*

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzaniu lub flotacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności zarówno oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni nie pracujących na sieci kanalizacyjnej).

U w a g a. Od 2003 r. komunalne oczyszczalnie chemiczne zakwalifikowano albo do oczyszczalni o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, albo do oczyszczalni mechanicznych.

Dane o **ludności (miast i wsi) korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególny rodzaj oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o **emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza** z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Mini-

Mechanical treatment of wastewater *is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation..*

Chemical treatment of wastewater *consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.*

Biological treatment of wastewater *occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.*

Increased biogene removal from sewage *occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.*

A few steps treatment *of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).*

Data on ***municipal wastewater treatment plants*** *concern those of them which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported wastewater (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).*

N o t e. Since 2003 municipal chemical wastewater treatment plants were classified as treatment plants with increased biogen removal from sewage or mechanical treatment plants.

Data on ***(urban and rural) population connected to wastewater treatment plants*** *are presented on a basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.*

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. *Information regarding* ***emission and reduction of air pollutants*** *from plants of significant nuisance to air quality concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of*

strów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań i może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, pyłów cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, pyłów krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość emisji **dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględnymi wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla.**

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst, Dz. U. 2015 poz. 1651, z późniejszymi zmianami); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlegają cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

*Data regarding **particulate emissions** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.*

*Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).*

Data regarding particulate and gas emission include organized emission (from technological and heating facilities) and disorganized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

*Due to the high absolute values which characterise the emission of **carbon dioxide** the **indicator of reduction of gas pollutants** was calculated and presented **with exclusion of carbon dioxide emission**.*

***The emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.*

***6. Nature protection** consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant animal and fungi species protection.*

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text, Journal of Laws 2015 item 1651, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

***National parks** include protected areas distinguished by particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.*

Parki narodowe tworzy się w celu: zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerwaty przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Sieć Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), które do czasu utworzenia w drodze aktu prawnego są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Podstawą prawną jej funkcjonowania są: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/ WE z dnia 30 XI 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (zwana Dyrektywą Ptasią), określająca kryteria do wyznaczenia ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem oraz dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 V 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwana Dyrektywą Siedliskową), określająca zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

National parks are created to: preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats, habitats of plants, animals or fungi.

***Nature reserves** include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state – ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.*

***Landscape parks** are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.*

***Protected landscape areas** include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.*

***Natura 2000** network includes Special Protection Areas (SPA) and Special Areas of Conservation (SAC) that until the creation by way of legal act are Sites of Community Importance (SCI). The legal basis for its functioning are: Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council dated 30 XI 2009 on the conservation of wild birds (Birds Directive), that specifies the criteria to designate and manage special protection areas for endangered bird species as well as Council Directive 92/43/EEC dated 21 V 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (Habitats Directive), that specifies the rules of protection of the rest of the animal and plant species as well as natural habitats and the procedures of protection of especially important natural areas.*

***Documentation sites** are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.*

***Landscape-nature complexes** are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.*

***Ecological areas** are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.*

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach zostały opracowane w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21) z późniejszymi zmianami, zmieniającą ustawę z dnia 27 IV 2001 r. obowiązującą do 2012 r.

Informacje o odpadach opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz. U. poz. 11923).

Informacje **o ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. (Dz. U. 2013 poz. 21).

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i obiektach unieszkodliwiania odpadów (w tym hałdach, stawach osadowych własnych i innych).

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

8. Dane o **nakładach na środki trwałe służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej** oraz ich **efektach rzeczowych** prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Monuments of nature *are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stones, ravines, erratic boulders and caves.*

7. Waste *means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Data on waste have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 XII 2012 (Journal of Laws 2013 item 21) with later amendments, amending the Law dated 27 IV 2001 valid until 2012.*

Information regarding waste was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

Information regarding the ***quantity and type of waste*** *concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).*

Recovery of waste *shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law dated 14 XII 2012 (journal of Laws 2013 item 21).*

Disposal of waste *shall mean any operation which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.*

Waste storage *means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit colleting waste, storage of waste by the unit processing waste.*

Landfilled waste *is understood as waste transferred to landfill areas and waste facilities (including on own and other heaps, settling ponds).*

Data regarding ***landfilled up to now (accumulated) waste*** *concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.*

8. *Data regarding* ***outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management*** *are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERRIE), implemented by the European Union.*

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów) jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zbezpieczenia społeczne" a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

9. Fundusze ekologiczne — fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowy i wojewódzkie, a także do 2009 r. powiatowe i gminne) — są to fundusze tworzone m.in. z: opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, składowanie odpadów oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi); kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska; spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego i wojewódzkich) prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenia wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

Od 2010 r. do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar środowiskowych, stanowiących dochody budżetów powiatów i gmin, pomniejszona o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazaną do wojewódzkich funduszy.

The presented data refer to: legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private farms in agriculture as well as natural persons and civil land partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section "Public administration and defence; compulsory social security" as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

9. Ecological funds — environmental protection and water management funds *(National and voivodship as well as until 2009 powiat and gmina) — are funds created from income originating i.a. from: the payments for use of natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.*

Data concerning environmental protection and water management funds (National and voivodship) are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

Since 2010 the objective of powiat and gmina is to finance environmental protection and water management in the amount at least equal to the amount of income from environmental payments and fines, consisting powiat and gmina budgets incomes and reduced by surplus of these incomes that is transferred to voivodship funds.

TABL. 1(11). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 1 I
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2016		2005	2016	*SPECIFICATION*
	w ha *in ha*			przyrost (+) lub ubytek (–) w ha w stosunku do 2015 r. *increase (+) or decrease (–) in ha in relation to 2015*	na 1000 mieszkańców[a] w ha *per 1000 population[a] in ha*		
Powierzchnia ogólna [b] ...	**1994776**	**1994674**	**1994670**	**-4**	**690**	**687**	***Total area*** [b]
Użytki rolne	1209396	1196980	1182696	-2620	418	407	*Agricultural land*
grunty orne	871332	875481	867632	-3366	301	299	*arable land*
sady	7717	7051	6371	-7	2,7	2,2	*orchards*
łąki trwałe	147273	138909	135228	-690	50,9	46,6	*permanent meadows*
pastwiska trwałe	130176	122373	119492	-497	45,0	41,1	*permanent pastures*
grunty rolne zabudowane	29824	29638	29573	1842	10,3	10,2	*agricultural built-up areas*
grunty pod stawami	11502	13191	14425	1	4,0	5,0	*lands under ponds*
grunty pod rowami	11572	10337	9975	97	4,0	3,4	*lands under ditches*
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	609284	621204	628088	2261	211	216	*Forest land as well as woody and bushy land*
lasy	595133	607325	611915	353	206	211	*forests*
grunty zadrzewione i zakrzewione	14151	13879	16173	1908	4,9	5,6	*woody and bushy land*
Grunty pod wodami powierzchniowymi	16193	17692	18180	263	5,6	6,3	*Lands under surface waters*
płynącymi	12219	15043	15880	159	4,2	5,5	*flowing*
stojącymi	3974	2649	2300	104	1,4	0,8	*standing*
Grunty zabudowane i zurbanizowane	131143	133186	141566	2455	45,3	48,7	*Built-up and urbanized areas*
tereny mieszkaniowe ...	18543	19928	22432	891	6,4	7,7	*residential areas*
tereny przemysłowe	12880	13835	14436	182	4,5	5,0	*industrial areas*
tereny inne zabudowane	8497	10281	11705	212	2,9	4,0	*other built-up areas*
tereny zurbanizowane niezabudowane	5909	5144	6196	1116	2,0	2,1	*urbanized non-built-up areas*
tereny rekreacji i wypoczynku	8146	7911	8031	86	2,8	2,8	*recreational areas*

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2004 i 2015. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych.

a Population as of 31 XII, respectively for 2004 and 2015. b Land area (including inland waters) as well as part of internal waters.

TABL. 1(11). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA (dok.)**
Stan w dniu 1 I
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE (cont.)
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2016		2005	2016	*SPECIFICATION*
	w ha *in ha*			przyrost (+) lub ubytek (–) w ha w stosunku do 2014 r. *increase (+) or decrease (–) in ha in relation to 2014*	na 1000 mieszkańców[a] w ha *per 1000 population[a] in ha*		
Grunty zabudowane i zurbanizowane (dok.)							*Built-up and urbanized areas (cont.)*
tereny komunikacyjne ..	70735	69993	72590	-53	24,4	25,0	*transport areas*
drogi	61571	60953	63270	323	21,3	21,8	*roads*
kolejowe	8943	8818	8729	-10	3,1	3,0	*railway*
inne [c]	221	222	591	-366	0,1	0,2	*others [c]*
użytki kopalne	6433	6094	6176	21	2,2	2,1	*minerals*
Użytki ekologiczne	2677	3688	3774	2	0,9	1,3	*Ecological arable lands*
Nieużytki	13015	12968	12524	-143	4,5	4,3	*Wasteland*
Tereny różne [d]	13068	8956	7842	-2222	4,5	2,7	*Miscellaneous land [d]*

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2004 i 2015. c Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 XII, respectively for 2004 and 2015. c Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. d Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2(12). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE** [a]
AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES [a]

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
	w ha *in ha*				
O G Ó Ł E M	**617**	**159**	**253**	**305**	***T O T A L***
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW *BY TYPE OF LAND*					
Użytki rolne	590	130	215	252	*Agricultural land*
klasy bonitacyjne:					*quality classes:*
mineralne: I–II	109	22	50	54	*mineral: I–II*
III	437	102	145	198	*III*
IV	44	6	20	-	*IV*
Inne grunty rolne	-	-	-	1	*Other agricultural land*
Grunty leśne	27	29	38	52	*Forest land*

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

a According to the existing regulations on the protection of agricultural and forest land.

TABL. 2(12). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE** [a] **(dok.)**
AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES [a] *(cont.)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
	w ha *in ha*				
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA *BY DIRECTIONS OF DESIGNATION*					
wyłączone:					*designated for:*
Na tereny osiedlowe	97	57	93	114	*Residential areas*
Na tereny przemysłowe	327	16	21	64	*Industrial areas*
Pod drogi i szlaki komunikacyjne	26	3	7	9	*Roads and communication trails*
Pod użytki kopalne	57	49	43	49	*Minerals*
Pod zbiorniki wodne	29	12	-	-	*Under reservoirs*
Na inne cele	81	22	89	69	*Other purposes*

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing regulations on the protection of agricultural and forest land.
S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3(13). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

GRUNTY	2005	2010	2014	2015	*LAND*
	w ha *in ha*				
Grunty wymagające rekultywacji					*Land requiring reclamation*
(stan w dniu 31 XII)	6764	6049	7789	7946	*(as of 31 XII)*
zdewastowane	4634	3608	5889	5988	*devastated*
zdegradowane	2130	2441	1900	1958	*degraded*
Grunty (w ciągu roku):					*Land (during the year):*
zrekultywowane	125	10	237	69	*reclaimed*
w tym na cele:					*of which for purposes:*
rolnicze	8	-	52	36	*agricultural*
leśne	50	10	146	11	*forest*
zagospodarowane	7	10	-	18	*managed*

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4(14). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015		*SPECIFICATION*
	w hm^3 *in hm^3*				w odsetkach *in percent*	
O G Ó Ł E M	**452,1**	**465,2**	**436,6**	**436,1**	**100,0**	***T O T A L***
na cele:						*for purposes of:*
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	122,3	102,4	85,0	82,7	19,0	*Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes*

TABL. 4(14). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI (dok.)**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015		SPECIFICATION
	w hm^3 *in hm^3*				w odsetkach *in percent*	
w tym wody:						*of which waters:*
powierzchniowe	108,8	91,7	74,3	72,6	16,6	*surface*
podziemne	9,8	8,1	7,9	8,2	1,9	*underground*
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	150,2	184,7	181,8	180,8	41,4	*Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds*
Eksploatacji sieci wodociągowej [a]	179,6	178,1	169,8	172,6	39,6	*Exploitation of water supply network [a]*
wody: powierzchniowe	58,7	57,8	56,7	55,4	12,7	*waters: surface*
podziemne	120,9	120,4	113,1	117,3	26,9	*underground*

a Pobór wody na ujęciach, przed wtłoczeniem do sieci.
a Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5(15). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015		SPECIFICATION
	w hm^3 *in hm^3*				w odsetkach *in percent*	
O G Ó Ł E M	**380,5**	**424,0**	**394,6**	**394,7**	**100,0**	***T O T A L***
Przemysł	107,6	117,6	93,4	90,7	23,0	*Industry*
w tym na cele produkcyjne	104,6	64,7	54,2	88,0	22,3	*of which for purposes of production*
Rolnictwo i leśnictwo [a]	150,2	184,7	181,8	180,8	45,8	*Agriculture and forestry [a]*
Eksploatacja sieci wodociągowej [b]	122,7	121,8	119,5	123,2	31,2	*Exploitation of water supply network [b]*

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling up and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6(16). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEŃ W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING UP FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych [a] w ha	759	576	273	530	*Area of irrigated agricultural land and forest land [a] in ha*
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych [b] w ha	8323	8769	8722	8742	*Area of filled fish ponds [b] in ha*
Pobór wody [c] w dam^3	160879	184652	181779	180750	*Water withdrawal [c] in dam^3*
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych	1526	343	288	459	*for irrigation of agricultural and forest lands*
na 1 ha	2,0	0,6	1,1	0,9	*per 1 ha*
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych	148703	184309	181491	180291	*for filling and completing fish ponds*
na 1 ha	17,9	21,0	20,8	20,6	*per 1 ha*

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7(17). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015		*SPECIFICATION*
	w hm^3 *in hm^3*				w odsetkach *in percent*	
O G Ó Ł E M	**235,2**	**243,4**	**200,5**	**196,8**	**100,0**	***T O T A L***
odprowadzone bezpośrednio z zakładów [a]	133,2	141,3	99,4	89,4	45,4	*discharged directly by plants [a]*
w tym wody chłodnicze	69,2	51,4	39,5	37,4	19,0	*of which cooling water*
odprowadzone siecią kanalizacyjną	102,0	102,1	101,1	107,4	54,6	*discharged by sewage network*
W tym ścieki wymagające oczyszczania	166,0	192,0	161,0	159,4	81,0	*Of which wastewater requiring treatment*
oczyszczane	159,9	177,4	156,2	154,4	78,4	*treated*
mechanicznie	27,6	36,4	26,5	26,9	13,7	*mechanically*
chemicznie [b]	26,2	30,1	20,8	17,0	8,7	*chemically [b]*
biologicznie	52,4	35,2	26,2	24,4	12,4	*biologically*
z podwyższonym usuwaniem biogenów	53,7	75,8	82,8	86,0	43,7	*with increased biogene removal*
nieoczyszczane	6,1	14,5	4,7	5,0	2,5	*untreated*
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	2,3	14,4	4,7	4,9	2,5	*discharged directly by plants*
odprowadzone siecią kanalizacyjną	3,9	0,1	0,0	0,1	0,0	*discharged by sewage network*

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only to industrial wastewater.

TABL. 8(18). **ZAKŁADY [a] ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
PLANTS [a] DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED
As of 31 XII

JEDNOSTKI	2005	2010	2014	2015	*ENTITIES*
O G Ó Ł E M	**145**	**92**	**90**	**100**	***T O T A L***
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	83	56	53	55	*Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment*
wyposażone w oczyszczalnie ścieków	65	53	46	47	*possessing wastewater treatment plants*
o wystarczającej przepustowości	61	45	41	41	*with sufficient capacity*
o niewystarczającej przepustowości	4	8	5	6	*with insufficient capacity*
bez oczyszczalni ścieków	18	3	7	8	*not possessing wastewater treatment plants*
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	62	36	37	45	*Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewaters treatment plants)*

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.
a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9(19). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem *Total*	Mechaniczne *Mechanical*	Chemiczne *Chemical*	Biologiczne *Biological*	Z podwyższonym usuwaniem biogenów *With increased biogene removal*	*SPECIFICATION*
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych							***Industrial wastewater treatment plants***
Liczba	2005	94	21	21	50	2	*Number*
	2010	81	16	20	42	3	
	2014	69	13	15	39	2	
	2015	**69**	**13**	**15**	**39**	**2**	
Przepustowość w dam^3/d	2005	522,9	233,8	226,0	59,3	3,8	*Capacity in $dam^3/24h$*
	2010	649,3	372,8	224,6	48,1	3,8	
	2014	433,1	155,1	224,5	49,9	3,7	
	2015	**305,3**	**154,1**	**127,5**	**20,0**	**3,7**	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych [a]							***Municipal wastewater treatment plants*** [a]
Liczba	2005	202	1	-	142	59	*Number*
	2010	208	-	-	138	70	
	2014	226	2	-	160	64	
	2015	**227**	**1**	**-**	**162**	**64**	
Przepustowość w dam^3/d	2005	828,1	37,2	-	376,9[b]	414,0	*Capacity in $dam^3/24h$*
	2010	794,5	0,6	-	227,2[b]	566,7	
	2014	835,3	0,2	-	238,4	596,8	
	2015	**858,3**	**0,1**	**-**	**260,6**	**597,6**	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem[cd]	2005	74,1	0,0	-	33,4	40,7	*Population connected to wastewater treatment plants in % of total population*[cd]
	2010	75,9	-	-	21,5	54,5	
	2014	78,6	0,1	-	17,4	61,1	
	2015	**79,7**	**0,0**	**-**	**16,0**	**63,7**	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków — dane szacunkowe, ludność ogółem — na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 13 na str. 28.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage network. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants — estimated data, total population — based on balances. d See general notes to the Yearbook, item 13 on page 28.

TABL. 10(20). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza [a] (stan w dniu 31 XII)	150	137	137	136	*Plants of significant nuisance to air quality*[a] *(as of 31 XII)*
z liczby ogółem:					*of number total:*
wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					*possessing systems to reduce the emission of:*
pyłowych	108	84	82	81	*particulates*
gazowych	29	25	27	27	*gases*
nieposiadające wyników pomiarów:					*without the results of measurements of:*
emisji:					*emission:*
pyłów	49	35	39	39	*particulates*
gazów	50	35	38	39	*gases*
imisji	133	112	120	121	*imission*
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					*Emission of pollutants in thous. t:*
pyłowych	8,0	5,2	3,3	2,8	*particulates*
w tym pyły ze spalania paliw	6,1	3,9	2,1	1,8	*of which particulates from the combustion of fuels*

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 10(20). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
gazowych (bez dwutlenku węgla)...	107,4	82,9	48,5	44,9	*gases (excluding carbon dioxide)*
w tym: dwutlenek siarki	60,5	54,2	24,9	22,6	*of which: sulphur dioxide*
tlenek węgla	9,6	7,8	6,4	7,4	*carbon oxide*
tlenki azotu	23,2	19,2	14,2	12,9	*nitrogen oxides*
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					*Pollutants retained in pollutant reduction systems:*
w tysiącach ton:					*in thousand tonnes:*
pyłowe	2508,9	2745,7	2396,0	2282,4	*particulates*
gazowe (bez dwutlenku węgla)	807,7	825,8	641,4	559,7	*gases (excluding carbon dioxide)*
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					*in % of pollutants produced:*
pyłowych	99,7	99,8	99,9	99,9	*particulates*
gazowych (bez dwutlenku węgla) ...	88,3	90,9	93,0	92,6	*gases (excluding carbon dioxide)*

TABL. 11(21). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE *SPECIFICATION*		Cyklony *Cyclones*	Multicyklony *Multi-cyclones*	Filtry tkaninowe *Fabric filters*	Elektrofiltry *Electrofil-ters*	Urządzenia mokre *Wet air cleaners*	Inne *Others*
URZĄDZENIA — stan w dniu 31 XII *EQUIPMENT — as of 31 XII*							
O G Ó Ł E M	2005	266	41	338	47	141	57
T O T A L	2010	177	39	1331	64	124	49
	2014	159	35	1537	46	104	163
	2015	**165**	**40**	**1543**	**46**	**103**	**169**
Skuteczność: *Efficiency:*							
niska	2005	60	8	56	-	17	x
low	2010	40	9	65	3	11	x
	2014	31	3	59	3	9	x
	2015	**34**	**3**	**36**	**3**	**8**	
średnia	2005	88	19	136	3	32	x
moderate	2010	59	10	99	2	41	x
	2014	50	11	103	6	33	x
	2015	**48**	**7**	**89**	**6**	**32**	
wysoka	2005	118	14	146	44	92	x
high	2010	78	20	1167	59	72	x
	2014	78	21	1375	37	62	x
	2015	**83**	**30**	**1418**	**37**	**63**	**x**
PRZEPŁYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam^3/h *WASTE GAS FLOW in dam^3/h*							
O G Ó Ł E M	2005	8408	3262	7949	10269	3155	469
T O T A L	2010	5705	4419	8745	9482	2149	1507
	2014	4584	3630	7619	6658	1725	1729
	2015	**4170**	**3270**	**7373**	**6778**	**2608**	**2437**
Skuteczność: *Efficiency:*							
niska	2005	2182	697	508	-	755	x
low	2010	1494	282	593	80	265	x
	2014	800	62	516	80	195	x
	2015	**762**	**54**	**474**	**80**	**35**	**x**
średnia	2005	1858	319	2183	516	627	x
moderate	2010	1696	1115	1963	293	599	x
	2014	1497	1050	1667	24	351	x
	2015	**1029**	**637**	**1406**	**24**	**364**	**x**
wysoka	2005	4368	2246	5258	9753	1773	x
high	2010	2515	3022	6189	9109	1285	x
	2014	2287	2518	5436	6554	1179	x
	2015	**2379**	**2579**	**5493**	**6674**	**2209**	**x**

TABL. 12(22). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA** [a]
Stan w dniu 31 XII
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION [a]
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015			*SPECIFICATION*
	w ha *in ha*				w % powierzchni ogólnej województwa *in % of total area of the voivodship*	na 1 mieszkańca w m^2 *per capita in m^2*	
O G Ó Ł E M	**361597,4**	**369870,5**	**371093,4**	**371124,9**	**18,6**	**1278**	***T O T A L***
Parki narodowe	11920,2	11920,5	11924,7	11928,3	0,6	41	*National parks*
Rezerwaty przyrody	10339,7	10486,0	10560,1	10688,0	0,5	37	*Nature reserves*
Parki krajobrazowe [b]	196727,4	195437,1	195494,7	195394,8	9,8	673	*Landscape parks* [b]
Obszary chronionego krajobrazu [b]	136228,2	138553,7	138435,7	138435,7	6,9	477	*Protected landscape areas* [b]
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.....	1578,8	8271,5	9476,3	9476,3	0,5	33	*Landscape-nature complexes*
Użytki ekologiczne	4803,1	5201,6	5201,7	5201,7	0,3	18	*Ecological arable lands*
Stanowiska dokumentacyjne.....	-	0,1	0,1	0,1	0,0	0	*Documentation sites*

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 64. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a See general notes, item 6 on page 64. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13(23). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 XII
NATIONAL PARKS
As of 31 XII

LATA *YEARS* PARKI NARODOWE *NATIONAL PARKS*		Powierzchnia [a] w ha *Area* [a] *in ha*				
		parków narodowych *national parks*				otuliny (strefy ochronnej) *buffer zones (of the protected areas)*
		ogółem *grand total*	w tym lasów *of which forests*	z liczby ogółem — pod ochroną ścisłą [b] *of grand total number — strictly protected* [b]		
				razem *total*	w tym lasów *of which forests*	
O G Ó Ł E M	2005	11920,2	9799,9	2154,4	700,4	21781,0
T O T A L	2010	11920,5	9856,6	2497,1	1065,1	21779,0
	2014	11924,7	9861,4	2846,9	1404,0	21774,9
	2015	**11928,3**	**9862,0**	**2846,9**	**1404,0**	**21771,3**
Gór Stołowych		6348,0	5823,5	771,0	771,0	10506,3
Karkonoski		5580,3	4038,5	2075,9	633,0	11265,0

a Powierzchnia parków w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of parks in the area of the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14(24). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 XII

LATA REZERWATY	Obiekty *Number*	Powierzchnia w ha *Area in ha*		*YEARS* *RESERVES*
		ogółem *total*	w tym lasów *of which forests*	
OGÓŁEM 2005	65	10339,7	3774,7	***TOTAL***
2010	66	10486,0	3736,0	
2014	66	10560,1	3863,2	
2015	**67**	**10688,0**	**3991,0**	
Faunistyczne	4	6435,5	320,0	*Fauna*
Krajobrazowe	5	402,8	402,8	*Landscape*
Leśne	38	2717,8	2496,6	*Forest*
Torfowiskowe	7	856,2	589,5	*Peat-bog*
Florystyczne	8	156,2	65,3	*Flora*
Przyrody nieożywionej	5	119,4	116,8	*Inanimate nature*

TABL. 15(25). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 XII

LATA *YEARS* ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE [a] *SETS AND LANDSCAPE PARKS* [a]	Powierzchnia [b] w ha *Area* [b] *in ha*			
	ogółem *total*	w tym *of which*		
		lasów *forests*	użytków rolnych *agricultural land*	wód *water*
OGÓŁEM 2005	207610,9	111821,1	67229,3	9408,1
TOTAL 2010	206320,9	111521,1	67103,3	9408,1
2014	206320,9	111521,1	67103,3	9408,1
2015	**206320,9**	**111521,1**	**67103,3**	**9408,1**
Dolina Baryczy	70040,0	29699,0	26165,0	6279,0
Śnieżnicki	28800,0	21302,0	7475,0	23,0
Przemkowski	22340,0	10714,0	4711,9	1100,6
Chełmy	15990,8	7711,2	7341,5	110,2
Rudawski	15705,0	8884,0	5659,0	183,0
Dolina Bobru	10943,0	4482,0	6032,0	429,0
Dolina Bystrzycy	8570,0	2162,0	4923,0	1000,0
Ślężański	8190,0	5569,0	2220,0	14,0
Gór Sowich	8140,7	7917,4	219,2	4,1
Dolina Jezierzycy	7953,0	4579,0	1257,0	218,0
Sudetów Wałbrzyskich	6493,0	5721,5	739,3	32,2
Książański	3155,4	2780,0	360,4	15,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 16(26). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
OGÓŁEM	**2638**	**2625**	**2564**	**2541**	***TOTAL***
w tym:					*of which:*
Pojedyncze drzewa	2248	2279	2213	2189	*Individual trees*
Grupy drzew	229	186	187	187	*Tree clusters*
Aleje	69	60	62	62	*Alleys*
Głazy narzutowe	42	36	38	38	*Erratic boulders*

TABL. 17(27). **ODPADY[a] WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**

WASTE[a] GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR LANDFILL SITES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	99	139	171	166	*Plants generating waste (as of 31 XII)*
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	34882,1	33550,4	34670,5	35462,7	*Waste generated (during the year) in thous. t*
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone[b]; stan w końcu roku) w tys. t	558727,7	594361,2	621476,9	631003,8	*Waste landfilled up to now (accumulated[b]; end of year) in thous. t*
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	220,9	471,7	1045,3	750,5	*Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t*
Tereny składowania odpadów w ha:					*Area of storage yards in ha:*
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	2731,8	2611,9	2539,9	2516,8	*non-reclaimed (end of year)*
zrekultywowane (w ciągu roku)	13,1	13,2	119,6	2,2	*reclaimed (during the year)*

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 18(28). **ODPADY[a] WEDŁUG RODZAJÓW W 2015 R.**

WASTE[a] BY TYPE IN 2015

WYSZCZEGÓLNIENIE *SPECIFICATION*	Odpady wytworzone w ciągu roku *Waste generated during the year*						Odpady dotychczas składowane (nagromadzone[b]; stan w końcu roku) *Waste landfilled up to now (accumulated[b]; end of the year)*
	ogółem *grand total*	poddane odzyskowi[c] *recovered[c]*	unieszkodliwione[c] *disposed[c]* razem *total*	w tym składowane[d] *of which landfilled[d]*	przekazane innym odbiorcom *transferred to other recipients*	magazynowane czasowo *temporarily stored*	
	w tys. t *in thous. t*						
O G Ó Ł E M *T O T A L*	**35462,7**	**999,4**	**302,1**	**271,9**	**33687,6**	**473,6**	**631003,8**
w tym: *o which:*							
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych *Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste*	66,5	-	13,4	13,4	52,1	1,0	285,5
Mieszaniny popiołów lotnych i odpadów stałych z wapniowych metod odsiarczania gazów odlotowych *Mixtures of fly ash and solid waste originating from limestone methods of desulphurisation of waste gases*	1780,5	23,1	-	-	1757,4	-	-
Popioły lotne z węgla *Coal fly ash*	89,9	-	-	-	87,2	2,7	-
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów *Slag, furnace ash and particulates from boilers*	104,0	-	-	-	98,8	5,2	244,5

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own. d On own and other landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19(29). **NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ** [a] **(ceny bieżące)**

OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT [a] *(current prices)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
	w tys. zł *in thous. zl*				
Ochrona środowiska	**429489,6**	**701753,7**	**1069084,9**	**1170672,7**	***Environmental protection***
w tym:					*of which:*
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	53450,9	46349,4	571345,8	539752,8	*Protection of air and climate*
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	24849,6	11658,2	234753,7	18660,0	*of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants*
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	265431,9	571860,0	351888,1	522085,1	*Wastewater management and protection of waters*
w tym nakłady na:					*of which outlays on:*
oczyszczanie ścieków komunalnych	59333,7	161329,5	59032,0	78620,2	*municipal wastewater treatment*
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	173246,9	346916,6	284818,5	428335,7	*sewage network discharging wastewater and precipitation water*
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	61331,6	54325,2	98013,2	49637,3	*Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface waters*
w tym nakłady na:					*of which outlays on:*
zbieranie odpadów [b] i ich transport	6688,8	4743,9	16766,6	10703,4	*waste collection* [b] *and transport*
w tym selektywne zbieranie odpadów	6187,7	1214,8	15225,7	5595,7	*of which selective waste collection*
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów [b]	4260,6	8660,6	53890,4	21831,7	*removal and treatment of waste* [b]
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	5563,0	2843,5	9510,7	2149,3	*reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as other devastated and degraded areas*
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	130,0	1478,6	-	-	*Protection of nature, biodiversity and landscape*
Zmniejszanie hałasu i wibracji	4299,7	14402,6	76,0	10496,8	*Noise and vibration reduction*
Gospodarka wodna	**191372,3**	**288352,8**	**776240,0**	**616785,8**	***Water management***
Ujęcia i doprowadzenia wody	78556,2	127434,2	94184,9	100455,9	*Water intakes and pipe systems*
Stacje uzdatniania wody	60951,0	29781,7	46064,4	41555,7	*Water treatment plants*
Zbiorniki i stopnie wodne	32303,9	90558,0	96585,4	66821,7	*Water reservoirs and falls*
Regulacja i zabudowa rzek i potoków	7187,4	22583,6	358111,0	284390,6	*Regulation and management of rivers and streams*
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	12373,8	17995,3	181294,3	123561,9	*Flood embankments and pump stations*

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investments localization; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 20(30). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
OCHRONA ŚRODOWISKA *ENVIRONMENTAL PROTECTION*					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					***Protection of air and climate***
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					*Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:*
pyłowych	1657	466	31	785	*particulates*
gazowych	29	59	2	770	*gases*
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					***Wastewater management and protection of waters***
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					*Sewage network in km discharging:*
ścieki	310,8	256,8	345,3	588,9	*wastewater*
wody opadowe	28,2	62,1	18,1	69,2	*precipitation water*
Oczyszczalnie ścieków:					*Wastewater treatment plants:*
obiekty	6	7	2	5	*facilities*
w tym oczyszczalnie komunalne	4	5	1	5	*of which municipal*
mechaniczne	3	3	-	-	*mechanical*
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	2	4	2	5	*biological (excluding fermentation tanks)*
z podwyższonym usuwaniem biogenów [a]	1	-	-	-	*with increased biogene removal [a]*
przepustowość oczyszczalni w m^3/d	3759	5487	256	2561	*capacity of treatment plants in m^3/24h*
w tym oczyszczalni komunalnych	3649	2582	244	2161	*of which municipal*
mechanicznych	910	640	-	-	*mechanical*
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	739	4847	256	1661	*biological (excluding fermentation tanks)*
z podwyższonym usuwaniem biogenów [a]	2110	-	-	900	*with increased biogene removal [a]*

a W tym chemiczne.
a Of which chemical.

TABL. 20(30). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	*SPECIFICATION*
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.) *ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)*					
Gospodarka ściekowa i ochrona wód (dok.)					***Wastewater management and protection of waters (cont.)***
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					*Farmstead treatment facilities (homestead):*
obiekty	7	69	147	204	*facilities*
przepustowość w m^3/d	9	51	951	508	*capacity in m^3/24h*
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					*Industrial waste pre-treatment plants:*
obiekty	3	-	-	2	*facilities*
przepustowość w m^3/d	126200	-	-	2730	*capacity in m^3/24h*
Gospodarka odpadami					***Wastes management***
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					*Waste treatment plants:*
obiekty	-	1	2	1	*facilities*
wydajność w t/r	-	6000	14500	4500	*capacity in t/y*
Składowiska dla odpadów komunalnych:					*Landfills of municipal waste:*
obiekty	1	-	-	-	*facilities*
powierzchnia w ha	1,5	-	-	-	*area in ha*
wydajność w t/r	5500	-	-	-	*capacity in t/y*
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów [b] w t/r	-	-	132000	114	*Capacity of waste utilization systems [b] in t/y*
GOSPODARKA WODNA *WATER MANAGEMENT*					
Wydajność ujęć wodnych [c] w m^3/d	7543	2522	1054	2407	*Capacity of water intakes [c] in m^3/24h*
Uzdatnianie wody w m^3/d	3461	6911	10106	5640	*Water treatment in m^3/24h*
Sieć wodociągowa w km	235,4	269,2	190,6	197,7	*Water supply network in km*
Pojemność zbiorników wodnych w tys. m^3	178,0	-	-	-	*Capacity of water reservoirs in thous. m^3*
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	12,3	7,9	88,9	10,8	*Regulation and management of rivers and streams in km*
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	-	-	79,8	20,2	*Flood embankments in km*

b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez ujęć w energetyce zawodowej.
b Excluding municipal waste. c Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 21(31). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015		SPECIFICATION
	w tys. zł *in thous. zł*				w odsetkach *in percent*	
O G Ó Ł E M	**133773,0**	**147425,3**	**287685,5**	**348448,6**	**100,0**	***T O T A L***
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	13435,0	20883,3	108240,7	165579,6	47,5	*Protection of ambient air and climate*
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	61391,4	90584,6	63555,4	137641,1	39,5	*Wastewater management and protection of waters*
Gospodarka odpadami	21135,5	5079,2	39943,9	7782,7	2,2	*Waste management*
Pozostałe	37811,1	30878,3	75945,4	37445,2	10,7	*Others*

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22(32). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2014	2015	SPECIFICATION
	w tys. zł *in thous. zł*				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	**127381,3**	**153901,3**	**123287,3**	**115479,1**	***Payments for use of natural environment***
w tym:					*of which:*
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	42372,6	52698,3	43415,5	39016,2	*Protection of air and climate*
Gospodarka odpadami	54738,5	56429,1	33429,3	28885,8	*Waste management*
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	**584,7**	**204,3**	**327,4**	**-**	***Fines for not meeting environmental protection regulations***
w tym za przekroczenie:					*of which for exceeding:*
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	227,7	92,1	26,1	-	*Norms of discharging wastewater into water or into the ground*
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	257,3	26,4	10,9	-	*Permissible emission of air pollutants*

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Inspekcji Ochrony Środowiska .

S o u r c e: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.